

RAPPORT PRESIDIAL 2025/26

Per mauns dalla radunonza generala dils 4-11-2026

Sesidas da suprastonza

Las commembras ed ils commembers da suprastonza dalla CGS han salvau el decuors digl onn da gestiun 2025/26 en tut tschun sesidas (5-11-2025, 7-5-2026, 11-6-2026, 9-10-2026, 3-11-2026). La suprastonza secumpona suandontamein:

President:	Adrian Cathomas	Assessuras:	Evelina Giger
Vicepresidenta ed actura:	Rica Arpagaus		Gionina Candinas-
Cassiera:	Catarina Steger		Spescha

Activitads impurtontas dalla suprastonza CGS

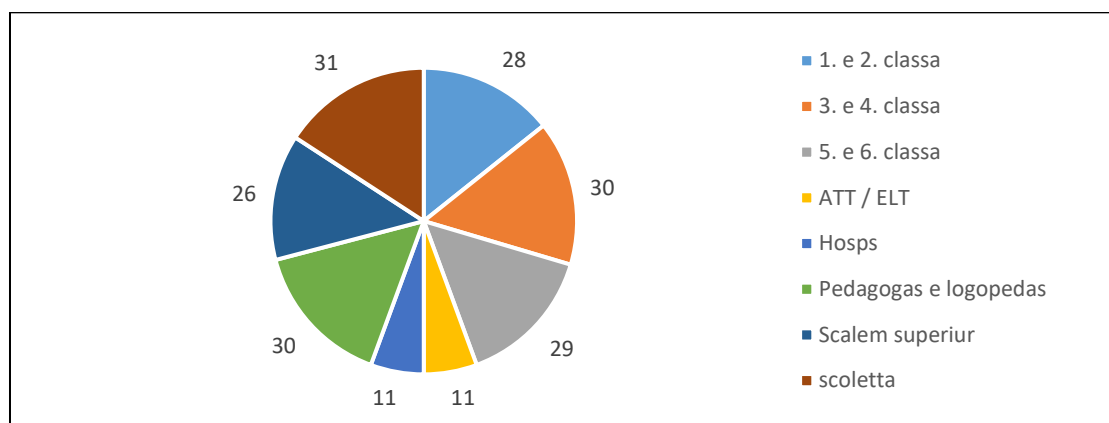
a) Evaluaziun dil Di da romontsch 2025

Ils resuns davart il Di da romontsch 2025 che ha giu liug ils 5 da november a Laax ein stai buns entochen fetg buns. Bunamein 200 persunas han priu part alla conferenza.

Il concert da 'Tumasch è' cun Thomas Cathomen ed Ann Nielsen ha procurau per ina grondius'atmosfera. La radunonza ha cuzzau plitost ditg, denton il temps ha tuttina tunschiu pils brats tematics. Il focus duront ils brats tematics ei staus il mied d'instrucziun Mediomatix. Ils moderaturs e las moderaturas dils brats tematics primars e dalla superiura han rimnau giavischs e pretensiuns dallas commembras e dils commembers davart il mied Mediomatix per tarmetter quels al Departement d'educaziun, cultura e protecziun digl ambient.

Ils nov luvratoris dils suentermiezdi han giu fetg bun'accoglientscha. Per quels motivs ei la suprastonza sedecidida da continuar cul Di da romontsch 2026 ella fuorma existenta.

Il suandont diagram muossa, co las participontas ed ils participonts dil Di da romontsch 2025 ein secumponi tenor brats tematics e hosps:

La suprastanza engrazia aunc inagada zun fetg als menaders da scola dil Consorzi da Laax, Falera, Sagogn e Schluein, al team da scolastas e scolasts da Laax, alla vischnaunca da Laax, al team dalla dunsena da giuventetgna ed allas pedelas ed als pedels dallas casas da scola da Laax.

b) Collaboraziuns

Conferenzas scolasticas

Il 17-2-2026 ha giu liug ina sesida d'inscunter denter ils presidis dalla Conferenza generala ladina, dalla Conferenza Rumantscha Grischun Central e dalla Conferenza Generala Surselva. Annalea Stupan, Mèn Candreia, Conradin Klaiss ed jeu vein rimnau las pretensiuns dallas commembras e dils commembers tschentadas enviers il mied d'instrucziun Mediomatix e scret ina brev ch'ei vegnida tarmessa il 20-4-2026 a signur Domenic Parolini, agl Uffeci per la scola populara e sport, agl uffeci per la formaziun media-superiura, alla SAP, alla Ligia Romontscha, al LEGR ed a tut ils commembers ed a tuttas commembras dallas Conferenzas.

La brev dils 20-4-2026 dallas Conferenzas ei aschuntada alla fin dil rapport presidial. La risposta resumada dil Departement dils 24-8-2026 (cursiv) e la posiziun che las Conferenzas han priu il 3-6-2026 (verd):

- *Ins sappi buca retrer singuls cudischs da Mediomatix, pertgei sulettamein instruir cun ils cuntegns da tut ils quater cudischs da lavur garanteschi, che las cumpetenzas vegnien tractadas conform al Pl21 GR.*

Ei fagess basegns da scursanir las tematicas sin maximal treis cudischs cun risguardar las cumpetenzas che fan basegns.

- *Il lungatg dil mied Mediomatix duessi buca sefocusar sil nivel pli bass che vegni pretendius el Pl21 GR. L'adattaziun da material d'instrucziun als basegns da singulas scholaras ni da singuls scholars resp. al nivel d'ina classa ed era l'elaboraziun da controllas d'emprender fetschi part dall'incumbensa professiunala dallas persunas d'instrucziun.*

Il lungatg da Mediomatix ei buca mo pils fleivels scholars ina sfida, mobein era per scholars cun enonuschientschas da romontsch mediocras. Adattar entirs mieds d'instrucziun per differents nivels sa buc esser l'incumbensa dad ina persuna d'instrucziun.

- *La pretensiun da metter a disposiziun dapli exercezis supplementars hagian las persunas responsablas per il project tier igl USS resp. alla SAPGR gia entschiet a realisar avon in temps. Sin www.mediomatix.ch vegnien perquei actualmein elaborai "Exercezis digital" per tut ils idioms.*

Quei fa plascher da leger. Ei fa denton smarvegliar che las Conferenzas ein buc

informadas directamein en caussa. Quei demuossa che la communicaziun enteifer il Cantun e las Conferenzas ha strusch liug.

- *Igl onn 2029 vegni il mied d'instrucziun da "Mediomatix" ad esser en diever gia dapi 11 onns da scola. Ina revisiun dalla retscha da mieds d'instrucziun seigi lu indicada. Quei seigi gia vegniu discutau avon entgin temps digl USS e dalla SAPGR e vegni integrau ella planisaziun provisorica. Ils puncts che nus hagien menziunau seigien gia vegni discutai denter il team da project dalla SAPGR cun singuls commembers e singulas commembras dallas treis Conferenzas. Sche pusseivel vegnien quests puncts integrai ella concepziun dalla revisiun. La dimensiun dalla reelaboraziun vegni denton era a stuer sedrizzar tenor las resursas disponiblas alla SAPGR e tenor ils budgets approbai dil Cussegl grond.*

Era cheu quitein nus donn che ni igl USS ni la SAPGR han contactau directamein la presidenta ni in dils presidents dallas Conferenzas enstagl da singuls commembers ni singulas commembras.

- *Nus dueigien sedrizzar cun nossas pretensiuns e nos giavischs allas personas responsablas dil team da project dalla SAPGR e las personas responsablas digl USS.*

Bugen contactein nus las personas responsablas digl USS e dalla SAPGR per saver discutir cun ellas davart nos giavischs concrets.

La posiziun che nus vein priu (**verd**) ei vegnida prida per enconuschienta da Jon Domenic Parolini.

Silsuenter han la presidenta ed ils dus presidents dallas Conferenzas encuretg il discuors culla SAPGR ed igl USS. Ils 15 da settember vein nus survegniu la suandonta risposta a scret da Chantal Marti-Müller, schefa digl uffeci per la scola populara ed il sport:

«Las resursas dalla SAPGR vegnan aunc ad esser ligiadas entochen 2029 all'elavuraziun dil mied d'instrucziun da lungatg en surmiran. Il medem mument lubescha il preventiv digl USS tochen segir 2028 neginas expensas supplementaras per reveder a moda aschi cumplexsiva la retscha da mieds d'instrucziun, sco quei ch'era nus anflein per bien. Per quei motiv eis ei pauc cunvegnet sche Vos surdeis ussa a nus Vos giavischs e nus discutein quels. Ils inputs svanessen lu per varga dus onns en in dossier e fussen gia puspei antiquai, cu ins entschevess effectivamein cun las lavurs da concept per ina revisiun. En entelgientscha cun la SAPGR supplichein nus perquei per capientscha che nus vegnin il mument buc ad ademplir Vies giavisch per ina sesida comunabla.»

Ord mia vesta cuntenta quella risposta insumma buca. Ei sa buc esser che las instanzas responsablas stauschan per motivs finanzials e da munconza da persunal las lavurs ch'ein urgentas semplamein sil 2029, enstagl d'anflar ina sligiazion comunabla cullas Conferenzas.

LEGR

Agl inscunter consultativ (Beiratstreffen) dils 25 da mars 2026 han Annalea Stuppan ed jeu aunc inagada saviu deponer la situaziun actuala dils mieds d'instrucziun romontschs.

c) Mieds d'instrucziun

Il stan actual dils mieds d'instrucziun ei buca semidaus dapi tschei onn: Per varga 1/3 dils roms ellas scolas romontschas mauncan ils mieds d'instrucziun en romontsch. Cheu setracta ei mo dils roms che fan absolutamein basegns da saver instruir en romontsch. Sch'ins risguardass tut ils roms, muncassen 2/3 dils mieds.

Las Conferenzas ein sefocusadas duront quei onn sil mied d'instrucziun Mediomatix (mira sut "collaboraziuns").

Stan actual dalla producziun da mieds d'instrucziun el Cantun Grischun tenor Josy Künzler, responsabla pils mieds d'instrucziun dil Grischun:

Ella brev dall'entschatta digl onn da scola "[FOCUS](#)" ei vegniu informau davart ils exerchezis digitalis tier "[Mediomatix](#)". Silla pagina d'internet da Mediomatix ein els accessibels gratuitamein. Plinavon anflan ins leu ils ulteriurs datums da publicaziun. Entochen ussa ein mo exerchezis per la 2. e 3. classa avon maun (stan dils 28-9-2026).

Surmiran

Mediomatix 1. classa sec I

Italiano

Orbita 5a e 8a classe

New World 1 & 3 (versiun repassada)

connected 3 & 4 (versiun repassada)

Romontsch/italiano

Musica 1/2 (Plattafuorma realisada per scolaras e scolars 2027/28)

Musica 3/4 (Plattafuorma realisada per scolaras e scolars 2028/29)

Musica 5/6 (Plattafuorma realisada per scolaras e scolars 2029/30)

Giugs d'emprender

Giugs d'emprender per la schientscha fonologica per la scoletta planisau pil 2028

Tuts lungatgs da scola

NMG/NUS/NEUS: EinBlick Graubünden / InVista Grischun / Colpo d'occhio Grigioni.

Entochen miez dil 2027 cumparan suandonts arranschaments d'emprender:

Explorar il Grischun	publicau
Aschia eis ei tier mei	publicau
Plazza da marcau Cuera	publicau
Spazis da viver alpins	publicau

Historias davart nus	publicau
Fastitgs dil temps	publicau
Proteger e nezegiar	publicau
Scuvierer la diversitad	publicau
Viver en cuminonza	publicau
Vias da traffic ein vias dil commerzi	publicau
Cuntradas d'aua, spazis da viver aquatics	publicau
Cultura da bogns	publicau
Via tras il Grischun	settember 2026
Munds da lavur ellas regiuns ed en ils centers	settember 2026
Pastiziers e hotellaria, migraziun da lavur	Primavera 2027
Svilups technics en il mintgadi	Primavera 2027

d) Preschientscha dalla CGS online e projects

La pagina d'internet dallas Conferenzas ei www.furmaziun.ch, l'adressa dad email ei cgs@furmaziun.ch.

La plattafuorma communabla dallas Conferenzas www.instrucziun.ch/moodle stat vinavon a disposiziun per scolastas e scolasts. Deplorablamein s'empleina quella buca. Per migliurar la situaziun vegn quei tractandau durant ils brats tematics.

e) Fegl scolastic

Era durant quei onn ha la CGS organisau dus artechels pil Fegl scolastic.

Numera	Num digl artechel / Tematica	Autor/a
2026/2	Camillo – il cameleon el mund magic dallas canzuns	Riccarda Camenisch
2026/5	Mo segirtad tecnica tonscha buc (prevenziun e schurmetg dils affons el mund digital)	Mirco Manetsch

Jeu engraziel da tut cor en emprema lingia allas suprastontas dalla CGS per lur cunscienziusadad e lur nunstunchenteivla lavur. Plinavon engraziel jeu a tuts e tuttas che s'engaschan sco meinacuors, moderaturas e moderaturs ni cun dar cussegl ni porscher agid alla suprastonza.

Per il sura

Adrian Cathomas

Laax, ils 9 da mars 2026

Las Conferenzas scolasticas romontschas

- Conferenza Generala Ladina
- Conferenza Rumantscha Grischun Central
- Conferenza Generala Surselva

Signur cusseglier guvernativ

Dr. Jon Domenic Parolini

Quaderstrasse 17

7001 Cuera

Mied d'instrucziun Mediomatix

Preziau signur cusseglier guvernativ Parolini

Stimau Jon Domenic

Las Conferenzas scolasticas rumantschas organischeschan mintg'onn in Di da romontsch. Ils davos dus onns ha la Conferenza generala Surselva (CGS) organisau brats tematics. Duront quels brats ha la magistraglia exprimiu differents basegns en connex cul mied d'instrucziun da lungatg obligatoric « Mediomatix ». Era la Conferenza Generala Ladina (CGL) e la Conferenza rumantscha Grischun central (CrGc) han sondau tier lur commembers e commembras davart il mied. Da principi ei l'entira magistraglia cuntenza dad haver in mied official d'instruir romontsch. Ussa fuss il mument adattau per in resun per migliurar quel suenter las experientschas fatgas en tut ils idioms.

Las Conferenzas scolasticas romontschas vegnan alla suandonta conclusiun:

Praticamein tuttas personas d'instrucziun insistan ch'ei stuessi esser pusseivel da saver cumprar mo singuls cudischs per mintga scalem, pertgei negin damogni da far tut ils quater cudischs enteifer in onn da scola. Biars cudischs vegnien strusch duvrai e setschentien la finfinala el pupi vegl.

Plinavon ei in grond basegns sefatgs per ina versiun da Mediomatix pli semplia per scolaras e scholars che han difficultads cul lungatg. Il material existent seigi per gronda part memia pretensius.

Ulteriurs basegns exprimi dallas commembras e dils commembers dallas Conferenzas scolasticas romontschas ein d'anflar en aschunta.
Nus supplichein en num da nossas commembras e da nos commembers dad examinar nies scriver cun beinvulientscha e da s'engaschar per sligiazions commensuradas.

Nus selegrein da Vies resun ed havessen plascher da saver discutir nossas damondas en in discuors persunal.

Cun stema salidan

La presidenta ed ils presidents dallas Conferenzas scolasticas romontschas

Adrian Cathomas

President dalla Conferenza Generala Surselva

Annalea Stuppan

Presidenta dalla Conferenza Generala Ladina

Mèn Candreia

President dalla Conferenza Rumantscha Grischun Central

Copias van a:

Menadra digl uffeci per la
scola populara ed il sport
Chantal Marti

Meinagestium LEGR
Jöri Schwärzel

Menader dalla SAPGR
Prof. Dr. Reto Givel-
Bernhard

Menader digl uffeci per la
furmaziun media-
superiura
Dr. Gion Lechmann

Secretari general dalla Lia
Rumantscha
Markus Solinger

Tuttas commembras e tuts
commembers dallas
Conferenzas scolasticas
romontschas

Puncts da migliurar il mied tenor il sondadi dalla Conferenza Generala Surselva (CGS) durant ils Dis da romontsch

2. classa

- Simplificar il lungatg
- Adattar la liniatura per la scartira da basa (Basisschrift)

3. e 4. classa

- Simplificar il lungatg
- Saver comprar mo singuls cudischs, enstagl da tuts quater enteifer in onn da scola. Biars cudischs vegnan strusch duvrai e setschentan el pupi vegl.
- Il material supplementar füss ideal da buca mo saver scargar en fuorma da PDF, mobein en format da Word per saver far adattaziuns.
- Pli bia material davart grammatica

5. e 6. classa

- Saver comprar mo singuls cudischs, enstagl da tuts quater enteifer in onn da scola. Biars cudischs vegnan strusch duvrai e setschentan el pupi vegl.
- Tschentar finamiras concretas per las controllas d'emprender
- Porscher controllas d'emprender en format da Word per saver adattar quellas
- Metter a disposiziun audios a moda separada
- Pli pauc cuntegn, persunter pli profund
- Versiun digitala dil mied per saver midar quella pils differents nivels
- Dapli exerchezis da grammatica en fuorma da fegls online
- Reducir discussiuns el senn dallas cumpetenzas transversalas e linguistics

Superiura

- Saver comprar mo singuls cudischs
- Metter a disposiziun las materialias digitalas a moda da Word, mp3 ed mp4
- Midar ils cuntegns dils e-Books sin ina plattafuorma ch'ei pli surveseivla

Puncts supplementars davart da la Conferenza generala ladina (CGL)

In üna sondaziun da quista charta suottamissa a las personas da contact illas scoulas pon gnir confermats ils puncts manzunats da la CGS.

Impustüt ils duos puncts centrals: nempe cha'ls cudeschs nu vegnan adüna elavurats cumplettamaing ed il giavüsch da postar parts obligatorias ed opziunalas sco eir üna versiun simplifichada per uffants cun main cugnuschentschas linguisticas. Quia pudess però eir dar üna varianta sco aggiunta in fuorma digitala (word) per elavurar sco persuna d'instrucziun.

Specialmaing aggiunt da la CGL:

- daplù piazza per sriver e quels per la scrittüra da basa
- fögls sco memos grammaticals (adattà sco placat in stanza)
- böts d'imprender al principi dals temas
- pussibilità d'adattar ils plects clav in scoula (PICTS)
- qualità dals cudeschs – i croudan per part ourdglioter.
- access plü simplifichà online (actualmaing pretensius)

Puncts supplementars davart la Conferenza Rumantscha Grischun Central (CrGc)

2. classa

- Adattar la scritgira digls texts --> scritgira da basa (igl unfants vignan anc bod avonda an contact cun otras scritgiras - 2. classa ègl impurtant tgi amprendan da liger).
- la liadeira da spiralas na è betg adattada per screiver (è ainta peis).
- Conzept scu tar igl med da matematica: Pensums da basa / pensums per pensar pi gliunsch.
- En pensum sen ena pagina, betg tgi òn da sfiglier per far igl pensum
- Clausuras per Word

3./4. classa

- Daple focus sen singuls temas, daple repetiziun.
- Daple differenzaziun – material per igls scolars pi sperts.
- Daple focus sen conjugaziun.
- Clausuras an Word.
- S'approfondar daple sen la basa !

5. classa

- Daple exercezis supplementars, pi dei restar tar en tema. (scu igl med da RG)
- Miglra planisaziun d'igl onn

Sur tot las classas:

- La planisaziun d'igl onn ò bler potenzial an tot las classas – per part ègl mianc en onn.
- Las lecziuns maximalas èn totalmaintg different sur en onn.